

בשבילי הפרשה

שיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת כי תבוא, תשפ"ד

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 6:47	Minneapolis, MN - 6:55
Brooklyn, NY - 6:37	Miami, FL - 7:00
Chicago, IL - 6:30	Monsey, NY - 6:37
Houston, Texas - 7:01	Montreal, Quebec - 6:36
Johannesburg, S. Africa - 5:45	Passaic, NJ - 6:38
Lakewood/Deal, NJ - 6:38	Toronto, Ontario - 6:59
London, UK - 7:47	Yerushalayim - 6:02
Los Angeles, CA - 6:33	Zurich, Switzerland - 7:08

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

ברכת המצוות

בנוסח ודוי מעשרות אומר לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי, וע' רש"י וכן במשנה שאמרו ולא שכחתי היינו לא שכחתי מלברכך על הפרשת מעשרות. ומשמע דס"ל דוקא כאן יש חיוב ברכת המצוות, וכ"כ מהר"ל ד.

וק' דברכות ט"ו אמרו ברכת הפרשה דרבנן וע' תוי"ט דס"ל אסמכתא דרבנן וע' צל"ח שם שהק' דשאר דינים למדו מפסוק הנ"ל מה"ת.

וע' מזרחי שפי' כוונת רש"י רק להזכיר שם ה'. וכע"ז מלבי"ם. אבל כו"פ פמ"ב שכתב באמת ברכת הפרשה.

(וע' מהרש"א ברכות מ' וכן תוי"ט מע"ש פ"ה שהק' עליהם מברכות מ' דמשמע דקאי על ברכה ממש. וע' אמרי חן ח"ו נ"ו ליישב).

וע' תוי"ט דגרס מלברכך ולהזכיר שמך, והעירו מלשון רא"ם דגרס מלברכך ומלהזכיר שמך.

וע' דרך אמונה פ"א ממעשר שני הט"ו שהק' לפי מזרחי ועוד א"כ בספק חיוב הפרשה עכ"פ יתחייב לומר שבח לה'. וע' משנת חיים ח"ה קי"ד שתי' כי כוונת ברכה זו כמו ב"מ מ"ב ברוך השולח ברכה בכרי, ושם ש"מ בשם ריטב"א בשם רמב"ן וכן כס"מ פ"י מברכות הכ"ב, כי במעשר הבטיח ה' והריקותי לכם ברכה. וכל שיש ספק אין ברכה.

וע' הר צבי דרש"י כירושלמי ברכות פ"ו ה"א דכל ברכת המצוות מה"ת דכתיב ואתנה לך את לחות האבן התורה והמצוה, מקיש תורה ומצוה. ולא כגמ' ברכות ט"ו הנ"ל. וק' דמקור רש"י בספרי ובמשנה מע"ש פ"ה מ"א, ואיך נימא דק' על גמ' ברכות ממשנה הנ"ל. (וכתבו בכוונת הר צבי דע"כ ס"ל לדחות המשנה כפי' מזרחי, אבל ברש"י כתב לברכך על הפרשת מעשרות, וס"ל דאין כוונת רש"י לברך בשעת הפרשה, אלא לברך בנוסח "על הפרשת מעשרות").

ואגב ע' שפ"א פ' כי תבא תר"ס ולא שכחתי מלברכך, ופי' דלא קאי על הברכה עצמו אלא על ההכרה שעכשיו מחובר לה', ואפשר לשכוח את ה' בשעת המצוה, ועושה מלומדה.

וענית ואמרת לפני ה' אלוהיך וגו' ונצעק אל ה' אלוהי אבותינו וישמע ה' את קולנו (כו,ב-ז)

צריכה להיות בהתעוררות גדולה ובצעקה מתוך התעוררות נפשו בשבח ה'.

וכשמרגיש המתפלל התעוררות וההתרוממות לכבוד ה' י"ת, ידע שהתפלל כראוי ויזכה שתפילתו תתקבל. לשם כך ה"ת עומד ומצפה לתפילתנו, שעל ידה נתעורר ונתקרב אליו.

כלל ישראל הגיעו למדרגה של 'ונצעק' עד שזכו ל'יורא את ענינו', רק מתוך צער העיניו תחת יד מצרים. כי מתוך הכאב הצעקה היא מעמק הלב וזוכה שתתקבל.

אך צ"ב, וכי רק על ידי ייסורים אפשר להגיע ל'צעקה' שנהיה מובטחים ש'וישמע'?

יש לכך עצה פשוטה, כל אחד נמצא בצער ובצרה, אך רק יחידים מרגישים זאת. אילו כל אחד יחשוב האם הוא עושה את עבודת ה' כראוי, הוא יבין באיזו צרה צרורה הוא נמצא...

ע"ז צריך לצעוק, שנזכה להרגיש ולהתרומם בעבודת ה', וכשנתפלל מתוך כאב נורא זה, נצעק אל ה' כראוי, אזי מובטח לנו שנזכה 'וישמע ה' את קולינו'.

מרן ראש הישיבה הגאון הרב נתן צבי פינקל זצלה"ה

כתב החינוך במצות קריאה על הבכורים: "משורשי המצוה, לפי שהאדם מעורר מחשבותיו ומצויר בלבבו האמת בכח דברי פיו, ע"כ בהיטיב אליו ה' ברוך הוא ובברכו אותו ואת אדמתו לעשות פירות, וזכה להביאם לבית אלוהינו, ראוי לו לעורר לבבו בדברי פיהו ולחשוב כי הכל הגיע אליו מאת אדון העולם, ויספר חסדיו יתברך עלינו ועל כל עם ישראל דרך כלל. וע"כ מתחיל בענין יעקב אבינו שחלצו האל מיד לבו, וענין עבודת המצריים בנו, והצילנו הוא ב"ה מידם, ואחר השבח מבקש מלפניו להתמיד הברכה עליו. ומתוך התעוררות נפשו בשבח ה' ובטובו זוכה ומתברכת ארצו, וע"כ ציונו ברוך הוא על זה - כי חפץ חסד הוא".

למדנו שתפילה צריכה לבוא 'מתוך התעוררות נפשו בשבח ה'. והיינו, כי תפילה אינה רק בקשה, תפילה היא התעוררות.

ודאי שתפילה צריכה להיות בדרך בקשת צרכיו, וכדברי הגמרא (ברכות לא.): "תפילה זו בקשה", אך לא די בכך לבד כאדם המבקש דבר מאת רעהו, אלא היא

מרן המשגיח הגאון הרב חיים זאב פינקל זצלה"ה נלב"ע י"ח באלול תשכ"ה

"הגאון הצדיק המופלא רבי חיים זאב פינקל זצ"ל, שהיה מראשי ישיבת מיר בירושלים, מגדולי המוסר היה. הוא היה בן הגאון הגדול רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר במיר ובירושלים יותר מארבעים שנה, ונכד הסבא מסלובודקא, מגדולי תנועת המוסר שהעמיד בכוחו ובכוח כוחו כמעט את כל הישיבות הגדולות בדורות האחרונים, רבי נתן צבי פינקל זצלה"ה. הגר"ח ז"ל היה חד בדרא בגאונותו ובבקיאותו בספרי חז"ל והראשונים בתחומי האגדה, המוסר, ההגות והמחשבה.

יחד עם תפקידיו בהנהגת הישיבה, בהדרכה ובשיחות המוסר שלו, השקיע בצנעה ובאין רואה ויודע, עבודה מאומצת ומייגעת עשרות בשנים בהכנת מהדורות מתוקנות ומבוררות של ספרי חז"ל, מדרש משלי והקובץ המדרשי הגדול 'לקוט שמעוני'. בעבודות אלו הפליא לעשות לפי כל קנה מידה, בעבודה מעמיקה ומדהימה בהיקפה ובדיקה, שלא ראינו דוגמתה. בתחום זה היה בלא ספק יחיד בדורו, ואף בכמה וכמה דורות שלפניו.

ערום בחכמה וערום ביראה היה הגר"ח זצ"ל. כל ימי חייו השכיל להצניע את היקף שליטתו המדהימה בכל מכמני המדרש והאגדה, ולהסתיר מעין רואים את יצירותיו הגדולות באיכותן ורבות היקף בכמותן. על ידי חריפותו ופקחותו הבלתי מצויים, שאותן לא היה יכול להסתיר, הסווה את שקידתו הרבה ואת העמל הרב והמייגע שהשקיע בעשרות שנות עבודתו על חיבורים אלו, חיבורים מדויקים ומבוררים עד להפליא, מלומד היה הגר"ח זצ"ל בהליכות אלו של הצטנעות והסתרות, האופייניות לבני משפחה זו, ירושה להם מאביהם הזקן, ה'סבא' מסלובודקא זצ"ל."

הרב שלמה זלמן הבלין שליט"א על מרן המשגיח זצ"ל

אֵרֶךְ אַפִּים

"וידעת כי ה' אלקיך הוא האלקים האל הנאמן שומר הברית והחסד לאוהביו ולשומרי מצותיו לאלף דור. ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו לא יאחר לשונאו אל פניו ישלם לו". (דברים ז, ט-י).

וּכְתַב הַרְמֵב"ן: "וְעוֹד תִּדְעוּ וְכוּ' וְהוּא שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֲסֵד לְאוֹהֲבָיו וְלִשְׁמוֹרֵי מִצְוֹתָיו יֵרָאֵי שְׁמוֹ לְאֵלֶיךָ דוֹר בְּזֵרַעַם, כְּאִשֶּׁר שָׁמַר לְךָ בְּרִית אֲבוֹתֶיךָ. וְתִדְעוּ כִּי הוּא מִשְׁלֵם לְשׁוֹנְאָיו גְּמוּל רִשְׁעָם אֶל פְּנֵי כָל אֶחָד מֵהֶם לְהַאֲבִידוֹ כְּאִשֶּׁר הָאֲבִיד אֶת הַמִּצְוֹת וְלֹא אַחֵר לָהֶם. וְהַמְדָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הַזְכִּיר אֶמֶת לְעוֹלָם, אֲעַפ"י שִׁישׁ רִשְׁעֵי מֵאֲרִיךְ בְּרַעְתּוֹ לֹא יֵהִי לוֹ כִּךְ רַק מִפְּנֵי הַמְדָה הַזֹּאת הַנִּזְכָּרֶת שֶׁהוּא שׁוֹמֵר הַחֲסֵד, וְהֵנָּה עֲשֵׂה שׁוֹם טוֹבָה שְׁצִרִיךְ לְשֵׁלֵם לוֹ. וְכוּ' וְכִמוֹ שֶׁאֵמְרוּ: אֵמֵר ר' מִיֵּאֲשִׁיָּה מִפְּנֵי שְׁלֹשָׁה דְבָרִים הַקְּב"ה מֵאֲרִיךְ אַפִּים לְרִשְׁעִים בְּעוֹה"ז, שְׁמָא יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה, אוֹ עֲשׂוּ מִצְוֹת שֶׁהַקְּב"ה יִשְׁלֵם שְׂכָרָן לְעוֹה"ז, אוֹ שְׁמָא יֵצְאוּ מֵהַן צְדִיקִים, וְכוּ' וְכִלּוֹ אֵלּוּ אֵינֶם בְּכֻלָּל שׁוֹנְאָיו עַכ"ל.

שְׁתֵּי מִדּוֹת יִשְׁנֹן, אוֹ שְׁנִכְלַל ב"אוֹהֲבָיו וְשׁוֹמְרֵי מִצְוֹתָיו", וְאִז מִדַּת הַקְּב"ה "שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֲסֵד". אוֹ ח"ו בְּכֻלָּל "שׁוֹנְאָיו", וְאִז הַמְדָה "לְהַאֲבִידוֹ". וְחִידוֹשׁ הַרְמֵב"ן שֶׁאֵפִי רִשְׁעֵי גָמוּר שֶׁלֹּא עֲשֵׂה טוֹב מִיָּמָיו חוּץ מִפְּעַם אֶחָד בְּלִבְד, יֵצֵא מִכְּלַל "שׁוֹנְאָיו" וְנִכְנַס בְּכֻלָּל "אוֹהֲבָיו" וְהַקְּב"ה שׁוֹמֵר לוֹ אֶת הַבְּרִית וְהַחֲסֵד וּמִשְׁלֵם שְׂכָרוֹ.

וְאֵפִי רִשְׁעֵי שְׂכָל יָמָיו שֶׁרָשַׁרְתָּ מַעֲשֵׂי רִצָּח וְאִכְזָרִיּוֹת מֵאִין כְּמוֹתֶם, וּפְעַם אֶחָד וְיַחֲדָה עֲשֵׂה מִצְוָה קְלָה שֶׁלֹּא הִבְחִין בָּהּ אָדָם, וְאוֹלֵי אֵף הוּא עֲצָמוֹ לֹא הִרְגִישׁ בְּעִשְׂיִיתָהּ, כְּנִבְכּוֹדִנְצָר הַרִשְׁעֵי שֶׁבְּזָכוֹת ד' פְּסִיעוֹת שֶׁפִּסְעָה זָכָה לְהִיּוֹת מֶלֶךְ עַל כָּל הָעוֹלָם (סְנֵהדְרִין צו), שְׁמַר לוֹ הַקְּב"ה חֲסֵד פְּסִיעוֹתָיו שֶׁעַל יָדָן יֵצֵא נִבְכּוֹדִנְצָר הַרִשְׁעֵי מִכְּלַל "שׁוֹנְאָיו" שֶׁל הַקְּב"ה.

זוֹ הִיא מִדַּת "אֵרֶךְ אַפִּים" שֶׁבִּי"ג מִדּוֹת הַחֲסֵד, שְׁעֵלֵי אֵמְרוּ "אֵרֶךְ אַפִּים" לְצְדִיקִים וְלִרְשָׁעִים. כְּדֹאֵיִתָּא בְּסֵנֵהדְרִין (קִיא) "תְּנִיא, כְּשֶׁעֲלָה מִשָּׁה לְמֵרוֹם מִצְאוֹ לְהַקְּב"ה שִׁיּוֹשֵׁב וְכוֹתֵב "אֵרֶךְ אַפִּים", אֵמֵר לְפָנָיו: רַב־שַׁע אֵרֶךְ אַפִּים לְצְדִיקִים, א"ל: אֵף לְרִשְׁעִים. אֵמֵר לוֹ: רִשְׁעִים יֵאֲבָדוּ!"

אֲדוֹן הַנְּבִיאִים, רוֹעֵה צֶאֱן הַקְּב"ה, לְבוֹ אֵינּוּ שְׁלֵם עִם "אֵרֶךְ אַפִּים" לְרִשְׁעִים, זֶה לֹא כְּשׁוֹרָה בְּעֵינָיו. וְז"ל חז"ל (פְּסִיקְתָּא דְר"ב פְּסָקָא כּו) "אֵמֵר ר' יִצְחָק: עַל הַכֹּל הוֹדָה מִשָּׁה חוּץ מִדְּבַר אֶחָד, אֵמֵר מִשָּׁה לְפָנֵי הַקְּב"ה: רַבּוֹן הָעוֹלָמִים, אָדָם חוֹטֵא לְפָנֶיךָ וְאַתָּה מֵאֲרִיךְ לוֹ, הוּי גּוֹבָה מִמֶּנּוּ מִיֵּד! אֵמֵר לוֹ הַקְּב"ה: חִיִּיךְ שֶׁתִּצְטָרֵךְ לָהּ."

וְמָה קוֹשֵׁי הִ' בְּדַבְּרָה? מָה אֵיכְפַת לוֹ לְמִשָּׁה אִם גַּם הַרִשְׁעִים נִהְנִים מִחֲסָדוֹ שֶׁל הַקְּב"ה, הַהִיִּתָה עֵינָיו הַטוֹבָה צָרָה בָּהֶם? ח"ו! אֵלּוּ הִיא הַנּוֹתְנָת, אֵילּוּ הִיִּתָה מִדַּת אֵרֶךְ אַפִּים לְרִשְׁעִים לְחֻבּוֹתָם, וְלוֹ הִיִּתָה לְתַכְלִית הָאֲבִידָם מֵאֲרִץ הַחַיִּים, לֹא הִיִּתָה בְּזֵה פְּלִיאָה וְבַהֲדִי כְּבִשִׁי דְרַחֲמָנָא לְמָה לָּךְ? אֲבָל לֹא כֵּן הִיא, זֶה מִדַּת חֲסֵד. אוֹתוֹ "אֵרֶךְ אַפִּים" לְצְדִיקִים כְּלִרְשָׁעִים. וְהֵנָּה "לְצְדִיקִים" שְׁפִיר, שֶׁמִּתּוֹךְ

שֶׁאֵינּוּ מִשְׁתַּלְמִין שְׂכָרָן בְּעוֹה"ז הֵם נִשְׁכָּרִים אֵלֶיךָ מוֹנִים, שְׁמוֹצָאִים שׁוֹלְחָנָם שְׁלֵם בְּעוֹה"ב, וְאִם הִיוּ מִקְבָּלִים שְׂכָר בְּעוֹה"ז, הִ' נִחְסַר חֲלָקָם בְּעוֹלָם הַנִּצְחָ, אוֹ שֶׁהִ' נִשְׁאָר בָּהֶם פָּגַם כְּלִשְׁהוֹ ח"ו שֶׁהִיוּ צְרִיכִים לְמַרְקוֹ בְּגִיּהָנָם. כֹּל זֶה נִמְנַע מֵהֶם בְּחֲסֵד שֶׁמִּחְלִיף לָהֶם הִ' צֶעַר נִצְחִי בְּצֶעַר חוֹלְף, וְ"יִפָּה שְׁעָה אֶחָת שֶׁל קוֹרֶת רוּחַ בְּעוֹה"ב מִכָּל חַי הָעוֹה"ז". כְּדֹאֵי הוּא לָהֶם חֲסֵד וְהִנָּה לְאִין קָץ. אֲבָל "אֵרֶךְ אַפִּים" לְרִשְׁעִים, שְׁמֵאֲרִיךְ לָהֶם "פְּנִים זְעוּמוֹת" וּמִמֵּתִין לָהֶם מִחֲרוֹן אִפּוֹ לְשֵׁלֵם פּוֹרְעֵנוֹתָם בְּעוֹה"ב, וְרַגַע אֶחָד שֶׁל יִסּוּרִים בְּגִיּהָנָם קֶשֶׁה מִכָּל יִסּוּרֵי אֵיּוֹב שֶׁבְּעֵים שָׁנָה כְּמ"שׁ הַרְמֵב"ן, מָה חֲסֵד יֵשׁ כֵּאֵן? אֵיפָּה חֲשַׁבּוֹן הַחֲסֵד? הוּא הַדְּבַר הַקֶּשֶׁה שֶׁ"לֹא הוֹדָה עֲלָיו מִשָּׁה".

הַתְּשׁוּבָה הִיא, אֵמְרוּ בְּתוֹס' (עִירוּבִין כּב. ד"ה אֵרֶךְ). "אֵרֶךְ אַפִּים לְצְדִיקִים וְלִרְשָׁעִים, אַפִּים שׁוֹחֲקוֹת מֵאֲרִיךְ לְצְדִיקִים עַד לְעֵתִיד, וְזְעוּמוֹת לְרִשְׁעִים וּמֵאֲחֵר פּוֹרְעֵנוֹתָם לְעוֹה"ב, וְגַם זֶה לְטוֹבָה, שִׁישׁ לָהֶם שֶׁהוֹת לְחַזּוֹר בְּתְשׁוּבָה כְּדִמְשַׁמַּע בְּחֻלְקָ דְּהוּי נְמִי לְטוֹבָה" עַכ"ל.

טוֹבָה גְּדוּלָה הִיא, שְׂכָן "חַיִּים" הֵם מִקְבָּלִים, וְ"מִי אֲשֶׁר יַחֲוֹבֵר אֶל כָּל הַחַיִּים יֵשׁ בְּטַחּוֹן", אֲפִשְׁרוֹת תִּיקוֹן נִיתְנַת לָהֶם, פֶּתַח תְּקוּהָ וְהַצְלָה. הַחַיִּים הֵם הַחֲסֵד הַגְּדוּל בְּיֹתֵר, וְלֹא רַק בְּשַׁעֲהַ שְׁעוֹשִׁין מִצְוֹת אוֹ תְּשׁוּבָה שֶׁהִיא שְׁעָה יִפָּה מִכָּל חַי הָעוֹה"ב, אֵלּוּ הַאֲפִשְׁרוֹת הַטְּמוּנָה בְּחַי הָעוֹה"ז לְזָכוֹת לְחַיִּי עוֹלָם הִיא הַמַּחֲתִימָה כֹּל שְׁעָה בְּחַי הָעוֹה"ז בְּחוֹתֶם שֶׁל "חֲסֵד עוֹלָם".

וְלֹא זֶה בְּלִבְד, אֵלּוּ כָּל הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בְּחֲסֵד דְּכֵתִי "עוֹלָם חֲסֵד יִבְנֵה" נִבְרָא בְּשִׁבִיל כָּל אֶחָד, בֵּין צְדִיק בֵּין רִשְׁעִי. כֹּל אֶחָד חַיִּיב לֹמַר "בְּשִׁבִילִי נִבְרָא הָעוֹלָם". וְלֹא שֶׁנִּבְרָא פְּעַם, אֵלּוּ כָּל יוֹם וְיוֹם הַבְּרִיאָה מִתְּחַדֶּשֶׁת בְּשִׁבִילוֹ. "הַמְּחַדֵּשׁ בְּטוֹבוֹ בְּכָל יוֹם תְּמִיד מַעֲשֵׂי בְּרֵאשִׁית" לְמַעַן הַרִשְׁעִים כְּלִמְעַן הַצְדִיקִים.

כֵּשֶׁם שֶׁהֵעֵה"ז חֲסֵד לְצְדִיקִים הָעוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת, כִּךְ הוּא חֲסֵד לְרִשְׁעִים, כִּי גַם בִּידָם לְשׁוֹב וּלְזָכוֹת. כְּדֹאֵי הַדְּבַר לְיִצְרוֹר וְלְחַדֵּשׁ עוֹלָם מֵלֵא, וְכְדֹאֵי הוּא לְיִבְרָא בְּעִשְׂרָה מֵאֲמֵרוֹת לְמַעַן הַרִשְׁעִים, אֵף שֶׁ"י כֵּן אֲפִשְׁרִית תּוֹצֵאָה שֶׁל "לִיפְרַע מִן הַרִשְׁעִים שְׁמֵאֲבִדִין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בְּעִשְׂרָה מֵאֲמֵרוֹת", אֵךְ זֹאת גּוֹרֵם הָאָדָם לְעַצְמוֹ וְאִשְׁמוֹ בְּרֵאשׁוֹ, הַקְּב"ה עוֹשֵׂה עִמּוֹ רַק חֲסֵד.

גַּם הַתּוֹרָה נִיתְנָה לְכָל יַחֲדִיד, לְכָל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ חֲלָק הַמִּיּוּחָד לוֹ בְּתוֹרָה. מָה חֲלָקוֹ? מָה שִׁיכּוֹל לְהַשִּׁיג בָּהּ. בְּרוּר שֶׁאִם אֵינּוּ לּוֹמֵד וְלֹא מִקְיִים נוּחַ לוֹ שֶׁלֹּא קִיבְלָה מִשְׁקִיבָלָה. אֵךְ כֹּל עוֹד שֶׁמְחַוֵּבֵר אֶל הַחַיִּים וּבִידוֹ לְשׁוֹב לְתוֹרָה הַחֲסֵד קִיִּים.

אֵלּוּל וְעִשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה עֵתִים הֵם שֶׁקְּבַעַן הַקְּב"ה, מִקּוֹר הַחֲסֵד וְהַרְחֵמִים, לְיָמֵי הַתְּקַרְבוֹת בֵּינוֹ לְבִנּוֹ. לְכוֹלֵם! בֵּין לְצְדִיק גָּמוּר, בֵּין לְבִינּוֹנִי אוֹ לְרִשְׁעֵי גָמוּר, מֵדָה אֶחָת לְכוֹלֵם. מִלְּבַד זֹאת שְׁמֵאֲרִיךְ הַקְּב"ה אַפִּים לְרִשְׁעִים, מִתְּקַרְבֵּי אֵלֵיהֶם בְּחֲסֵד וּבְרַחֲמִים. וְכוֹלֵן בְּכֻלָּל! חוּץ מִזֶּה שְׁנוּהַגְתָּ בּוֹ הַמְדָה – "וּמִשְׁלֵם לְשׁוֹנְאָיו אֶל פְּנֵי הָאֲבִידוֹ", זֶה שֶׁלֹּא נִמְצָא בּוֹ

שאינן להם חלק לעוה"ב), מפני כבודו של יאשיהו וכו' ברא מזכה אבא! השתא דאתית להכי, אחז נמי לא אימני משום כבודו של חזקיהו". נמצא שע"י מדת "ארך אפים" זכו לעוה"ב לנצח נצחים.

ופשר דבר, כי איך יתכן שממקור הרשע יצא ויפרח פרי טהור וקדוש כזה? הא גופא פלאי פלאות! וכבר עמד הנביא ע"כ במדרש (במדבר רבה יט, א) "מי יתן טהור מטמא לא אחד" – כגון אברהם מתרח, חזקיה מאחז, יאשיה מאמון, מרדכי משמעי, ישראל מעובדי כוכבים, העולם הבא מעוה"ז, מי עשה כן? מי צוה כן? מי גזר כן? לא יחידו של עולם!?"

למה באה השאלה בצורה כפולה ומשולשת אם לא לגודל עצמתה!?! אין זאת אלא גזירת מלך העולם. ואם בינתנו קצרה מהשיג, היד ה' תקצר? הקב"ה בוחן כליות ולב מוצא בתוך תוכו של הרשע הטמא שורש קדושה שראוי לעשות פרי. וכשם שמצינו לאידך גיסא מש"כ הרמב"ן פ' נצבים על הכתוב: "פן יש בכם שורש פורה רוש ולענה", ופי' שהכונה על הדורות הבאים, אלא ש"משורש מתוק לא יצא מר" "והוא סוד גדול" עיי"ש. א"כ ה"ה להיפך, משורש מר לא יצא מתוק, ואם יצא אות הוא שלא הי' השורש מר מוחלט. וכן מה שאמרו: "עוה"ב מעוה"ז", גם זה "טהור מטמא".

שנינו: "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב" (אבות פ"ד) הרי שטמון בעוה"ז שורש כל חיי העוה"ב.

נמצא, שברשע גמור כאחז, אשר מצד עצמו אין לו חלק לעוה"ב, אך עדיין יש בו ניצוץ של קדושה הראוי להתעלות לאור יקרות כחזקיהו מלך יהודה. לאחר שיזדכך מטומאתו ולאחר שיוסרו כל מעשי רשעו בגיהנם, ישאר בו הניצוץ הטוב ממורק ומצוחצח, ועל ידו יזכה לחיי עולם. ומי גרם לו שהגיע לכך? ארך אפים!

חסד ה"חיים" הוא הגדול בבריאה. "יש קונה עולמו בשעה אחת" – השעה הזאת שנוצלה כדבעי, הקנתה לו עולם נצחי. היש אדם שיכול להעריך גודל החסד שבמתן השעה ההיא?! כל שעה כשרה לכך, "מה יקר חסדך!"

טוב מימיו, גם לא תקוה שישוב ולא צדיק שיצא מחלציו, שאם יש בו אחת משלש הללו אינו בכלל "שונאיו" אלא בכלל "אוהביו ושומרי מצותיו", כמש"כ הרמב"ן. והרשע הלז שבאמת כולו פשע ורשע ואין תקוה לאחריה, כבהאי גונא "להאבידו", זה החסד היחידי שנוותר עבורו.

אמרו חז"ל (ר"ה טז): "אמר ר' כרוספדאי אמר ר' יוחנן: ג' ספרים נפתחים בר"ה, אחד של רשעים גמורים ואחד של צדיקים גמורים ואחד של בינונים. צדיקים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים, רשעים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה, בינונים תלויין ועומדין מר"ה ועד יוהכ"פ".

וכתב הרמב"ן (ריש שער הגמול): זה שאמרו צדיקים שנכתבים לחיים ורשעים שנכתבין למיתה, לא צדיקים שאין להם עונות, ולא רשעים שאין להם זכיות, שכמה צדיקים מתים לאלתר וכמה רשעים מאריכים ימים בשלוה, וכתוב צווח שיש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים. אלא כך היא המדה, וכשהצדיק שהוא צדיק גמור זוכה לחיים וכן הרשע שדינו נותן לו לשלם שכר טוב בעוה"ז על מעשה הטוב שעשה נכתב ונחתם לחיים. כלומר: פוסקין לו חיים ושלום בעוה"ז ונכסים וכבוד. נמצא זה צדיק גמור בדינו, והרשע שהוא רשע גמור מכל צד נחתם לאלתר למיתה, וכן בעל מעשה הטוב שנכשל בעבירה אחת בלבד ונכתב בר"ה למיתה וכו'. ונמצא זה רשע גמור בדינו עכ"ל.

צדיקים ורשעים אלו לא צדיקים ורשעים ממש, אלא אלו שהדין נותן לשלם שכרם ולהאריך חייהם, ואף הרשע היותר גדול, הוא מהצדיקים הגמורים בדין זה. וכן איפכא, אפילו הצדיק הגמור אם נכשל בעבירה אחת ונידון למיתה ח"ו, נקרא כאן רשע גמור.

ולפי האמור ש"מפני שלשה דברים הקב"ה מאריך אפים לרשעים בעוה"ז", הרי אם יש תקוה שיחזור בתשובה, הוא נכתב ונחתם בספרן של צדיקים גמורים, לאלתר לחיים. ואף הרשע המאריך ברעתו ומוסיף כל שעה על פשעיו, מ"מ כל עוד יש תקוה שישוב הרי זה "צדיק גמור". "כי טוב לכלב החי מהאריה המת" – טוב לו לרשע החי. ומה נורא מה שאמרו (קהלת רבה ז טו) "כל זמן שאדם חי הקב"ה מצפה לו לתשובה. מת, אבדה תקותו. שנאמר "במות אדם רשע תאבד תקוה". כל חייו של הרשע כביכול יש תקוה למעלה, הקב"ה חפץ ומיחל לתשובתו, וכותבו משום כך בספרן של צדיקים גמורים לחיים. ובמות הרשע אבדה כביכול תקותו.

זאת ועוד, אפי' אין תקוה שישוב ושמץ טוב אין בו, אם יש תקוה שיצאו ממנו בנים צדיקים חסד הקב"ה עליו לכותבו בספרן של צדיקים גמורים.

"שכן מצינו, האריך פנים לאחז ויצא ממנו חזקיה, עם אמון יצא ממנו יאשיהו, שמעי יצא ממנו מרדכי" (שם), עם כל אלו האריך הקב"ה פניו ונתן להם חיים שלא היו ראויים להם אך ורק בגלל הבנים הצדיקים שעתידיים לצאת מהם. בא וראה שלא ב"חיים" סתם זכו, אלא ב"נצח". שהרי יש חלק לאחז בעוה"ב בזכות חזקיהו, ולאמון בזכות יאשיהו. כדאי' בסנהדרין (קד). "מפני מה לא מנו את אמון (באלו

This Week's Bishvilei Haparsha is sponsored by:

Bernath +
Rosenberg
M I A M I

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

The Purpose of the World

Harav Hagaon Ahron David Shlita

Parshas Ki Savo contains the mitzvah of bikkurim, which is a very remarkable mitzvah. The Alshich here cites the Midrash that teaches that the opening passuk of the Torah, בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים, implies bishvil reishis - for the sake of several things that are called “reishis,” one of which is bikkurim, which are called reishis. Hashem created the world for bikkurim!

What is so special about bikkurim that makes it the very reason for the world’s creation?

The Alshich explains that the reason Hashem made the world is so that we should recognize that He is the master of the world and thank Him for all that He does for us. Human nature is such that we think we are the ones who do and accomplish — וְאִמְרַת בְּלִבְבְּךָ כְּחֵי וְעַצְמְךָ יְדֵי עֲשֵׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה. We think that everything is us, and whatever we have is in our own zechus, since we are learning Torah, performing mitzvos, and doing chessed, so we think we’re earning all these zechusim. But that is not the case! Hashem is the One Who made the world, and whatever He gives us is an unearned gift. He wants us to thank him, and to realize that He made the world and is giving us everything for free.

The Chovos Halevavos says, in Shaar Habitachon, that if we were to combine all our mitzvos, and all that we have accomplished in our life, we still would not be able to repay Hashem for even one chessed of His, for one drink of water.

The tachlis habriah is that we should recognize that Hashem gave us everything we have. When the Midrash says that the world was created just for reishis - the mitzvah of bikkurim - it is conveying that thanking Hashem for what he gave us is the very purpose of creation.

The Ramban teaches, in Parshas Bo, that the purpose of creation is for us to thank Hashem and recognize that He has created us. We are not here by ourselves - Hashem made us, and by recognizing that we amass zechusim.

R’ Akiva Eiger says that if you thank Hashem, that’s a reason for Him to give you more, as the passuk states (Tehillim 51) זָבַח תוֹדָה וְיִשַׁע אֱלֹקִים כִּי יִשְׁמַח בְּיִשְׁעוֹ בְּיִשְׁעוֹ אֱלֹקִים, conveying that someone who thanks Hashem will gain His salvation.

The Sefer HaChinuch famously teaches that if a person says Bircas Hamazon carefully, with kavanah, Hashem will grant him parnassah all his life b’chavod. Unbelievable! People work day and night for a living, pushing themselves in all sorts of ways to find employment and earn money, yet here the Chinuch is giving us advice for how to secure a livelihood.

If we bentch carefully, word for word, from a siddur, and say, “Thank You Hashem - thank You for the food, thank You for what You have given me,” then Hashem says, “You’re thanking me? I’ll give you parnassah all your life.”

That’s because the purpose of creation is for us to thank Hashem and realize that everything we have is not in our own merit, but from Him.

Thankfulness Brings Berachah

The Alshich brings a mashal of an aris (sharecropper) who works a field and receives a quarter or a third of the crops as payment. He brings the beautiful produce to the owner of the field and says, “Everything is yours! I’m showing you how beautiful your fruits are and thanking you for the field, and here are the first fruits as a present to you.” Hearing this, the owner says, “You’re thanking me? You recognize that I’m the owner? I’ll give it all to you!”

Likewise, Hashem tells us to thank Him, and realize that He is the One giving to us, and that recognition of ours alone is a fulfillment of the purpose of creation. Indeed, when we say in Ahavah Rabbah, וְקִרְבָּתָנוּ לְשִׂמְךָ הַגָּדוֹל סְלָה בְּאַמְתַּת לְהוֹדוֹת לָךְ, we are conveying that the reason Hashem drew us near to Him is לְהוֹדוֹת לָךְ, to thank Him!

In a similar vein, the Seder Hayom, who lived hundreds of years ago, says that if a person says Asher Yatzar with kavanah, thanking Hashem for giving him a functioning body, then he will never need a doctor. As we’ve explained, that’s because when we thank Hashem, we are fulfilling the purpose of the world! How many people suffer, lo aleinu, from terrible diseases? Yet the secret to good health, as the Seder Hayom teaches, is to thank Hashem for our body.

When R’ Avigdor Miller zt”l was already past 90 years of age, he observed that he still has all his teeth; unlike many elderly people, he had not lost a single tooth. He attributed this marvel to the fact that he thanked Hashem for his teeth every day. Since he gave thanks for his teeth, Hashem preserved them for him.

It’s very important, therefore, to say berachos carefully - shehakol nihiyeh b’dvaro, borei pri ha’eitz, etc. - and to bentch well. Likewise, each day, when we say birchos hashachar, we should give heartfelt thanks to Hashem for our eyes, for the ability to walk, and for everything else He gives us. So say it well! Say it from a siddur, standing! Don’t say it while walking around.

Gratitude for the Year

We’re coming up to Rosh Hashanah now, and this is the time to thank Hashem for the entire year that He just gave us. Say, “Thank you Hashem for a year of life!” Thank Him for giving you health, parnassah, children, and everything else!

Just thanking Hashem is a great zechus. Everything that we have is a chessed from Hashem, and we receive His gifts all day long. He is constantly helping us in so many ways. Even after we learn, we should thank Hashem, with the tefillah of R’ Nechuniah ben Hakanah, for the special portion He granted us, His people.

The very name “Yehudi” evokes the concept of gratitude, as Leah said, when she named her son Yehudah, הַפֶּעַם אוֹדָה אֶת ה, The more you thank Hashem, the more of a Yehudi you are.

The Sfas Emes explains that a Yid approaches Hashem with hodaah, as alluded to in the words וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה, and much hatzlachah.

Hashem should help us emulate R’ Avigdor Miller and thank Him for all His gifts, in a genuine way. And He should grant us all a good year, a year of health, simchos, shidduchim, children, parnassah b’shefa, and all the berachos. We should grow and grow in Torah and yiras Shamayim and have nachas from all our children and much hatzlachah.